

UNCITRAL ÇALIŞMA GRUBU II'NİN

“UYUŞMAZLIK ÇÖZÜMÜ ”

İLE GÖREVLİ

ÇALIŞMA GRUBU II'NİN

27 EYLÜL – 1 EKİM 2021

74. TOPLANTISI VİYANA (ONLİNE) HAKKINDA RAPOR

“UNCITRAL SERİ TAHKİM KURALLARINA İLİŞKİN AÇIKLAYICI NOT”

Bilindiği üzere UNCITRAL Komisyonu, 2018 yılındaki 51. Oturumunda Çalışma Grubu II'ye seri tahkim yargılaması (expedited arbitration) ile ilgili bir çalışmaya başlanması görevini vermiştir. Çalışma Grubu 70. ve 71. Oturumlarında seri tahkim yargılaması taslak maddeleri üzerine çalışmalarına başlamış ve bu çalışmalar 73. Oturuma kadar devam etmiştir.

UNCITRAL Komisyonu, 54. Oturumunda, Çalışma Grubu tarafından hazırlanan UNCITRAL Seri Tahkim Kurallarını ("Seri Kurallar") ve UNCITRAL Tahkim Kurallarının yeni 1. maddesinin 5. paragrafını ("UAR's"¹) kabul etmiştir. Seri Kurallar, 19 Eylül 2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Komisyon UNCITRAL Seri Tahkim Kurallarına İlişkin Açıklayıcı Notu (“Açıklayıcı Not”) prensipte onaylamış ve Çalışma Grubuna 74. Oturumda işbu nota son halini verme görevini vermiştir. Komisyon ayrıca Çalışma Grubundan Açıklayıcı Nota son halini verdikten “ön inceleme – red mekanizmasını “ (preliminary determination - early dismissal) konusunu tartışmasını ve tartışmalarının sonuçlarını 2022'de Komisyonun 55. Oturumuna sunması görevini vermiştir.

27 Eylül – 1 Kasım 2021 tarihinde online olarak yapılan 74. Oturumda, Çalışma Grubu II'nin bu oturumunun başkanlığına Andres Jana (Şili) ve raportörlüğüne Takashi Takashima (Japonya)'nın devam etmesine karar verilmiştir (A/CN.9/WG.II/LXXIV/CRP.1/para.9).

Bu Rapor, aşağıdaki belgelere dayalı olarak hazırlanmıştır:

A/CN.9/1085

¹ UAR's, UNCITRAL Arbitration Rules'un İngilizce kısaltması olup, metnin geri kalanında UNCITRAL Tahkim Kurallarını ifade etmek için kullanılacaktır.

A/CN.9/WG.II/WP.219

A/CN.9/WG.II/LXXIV/CRP.1

A/CN.9/WG.II/LXXIV/CRP.1/Add. 1

A/CN.9/WG.II/LXXIV/CRP.1/Add. 2

A/CN.9/WG.II/LXXIV/CRP.1/Add.3

A/CN.9/WG.II/LXXIV/CRP.1/Add.4

“UNCITRAL SERİ TAHKİM KURALLARINA İLİŞKİN AÇIKLAYICI NOT”

A. Uygulama Alanı (*Scope of Application*)

Madde 1.

Where parties have agreed that disputes between them in respect of a defined legal relationship, whether contractual or not, shall be referred to arbitration under the UNCITRAL Expedited Arbitration Rules (“Expedited Rules”), such disputes shall be settled in accordance with the UNCITRAL Arbitration Rules as modified by these Expedited Rules and subject to such modification as the parties may agree.

Birinci maddede Seri Tahkim Kuralları'nın uygulanabilmesi için tarafların açıkça bu hususta anlaşmış olmaları gerektiği düzenlenmektedir. Taraflar, anlaşmazlık ortaya çıktıktan sonraki herhangi bir zamanda dahi Seri Tahkim Kuralların'ın uygulanması konusunda anlaşmaya varmakta özgürdür. Örneğin, Seri Kurallar'ın yürürlük tarihinden (19 Eylül 2021) önce bir tahkim anlaşması imzalamış veya UARs uyarınca tahkim başlatmış olan taraflar, daha sonra anlaşmazlıklarının Seri Kurallar uyarınca çözümlenmesini kabul edebilirler. Aynı şekilde, taraflar seri tahkim kurallarınca başlatılmış bir yargılamanın UARs uyarınca çözümleneceğini kararlaştırabilirler. Ancak taraflar seri olmayan tahkime geçiş yaparken doğacak muhtemel sonuçlar konusunda dikkatli olmalıdır. Örneğin, UARs madde 3 uyarınca iletilen bir tahkim bildirim (notice of arbitration), davacının bir atama makamı belirlemesi ve tek hakemin atanması için öneride bulunması gereken Seri Tahkim Kuralları'nın 4. maddesinde düzenlenen hususları içermeyebilir. Bu nedenle, tarafların tahkim yargılamasına başladıktan sonra uyuşmazlıklarını Seri Tahkim Kuralları uyarınca çözmeyi kararlaştırdıklarında, bu

hususlar konusundan bu anlaşmaya varmaları yerinde olacaktır. Benzer şekilde, UARs uyarınca uygun olarak üç hakemden oluşan bir hakem mahkemesi oluşturulmuşsa, taraflar 8. madde uyarınca tek bir hakem atamayı düşünebilirler. Şayet hakem mahkemesinin üyeleri değiştirilirse, tarafların eski hakem mahkemesine sunulan ifadelerin ve delillerin akıbetinin ne olacağını kararlaştırması da önemli olacaktır (A/CN/WG.II/WP.219, para. 4-7).

UNCITRAL Tahkim Kuralları (UARs) ve Seri Tahkim Kuralları'nın, yargılamaların sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için birlikte okunması gerekir. UNCITRAL Tahkim Kuralları (UARs) Seri Tahkim Kurallarıyla tamamlanır veya onları değiştirir.

1. maddenin dipnotunda, UAR'larda yer alan ve seri tahkim kuralları kapsamında uygulanmayacak olan maddelerin bir listesi verilmektedir. Her halükarda taraflar, kuralları kendi yargılamalarına uyarlama noktasında esnekliğe sahiptir. Seri Tahkim Kuralları, UNCITRAL Tahkim Kuralları'na Ek olarak sunulduğundan, UARs'de "Kurallar" veya "Bu Kurallar"a şeklinde atıfta bulunulduğu zaman (bakınız 1(2), 1(3), 1(4), 2(6), 4(2), 6(3), 6(4), 6(5), 10(3), 17(1), 17(2), 30(1), 30(2), 32 ve 41(4)(b)) bu atıflar seri tahkim bağlamında Seri Tahkim Kuralları için de geçerlidir (A/CN/WG.II/WP.219, para. 8).

UARs madde 1(2) ile ilgili olarak Seri Tahkim Kuralları'nın yürürlüğe girmesinden önce akdedilmiş bir tahkim anlaşmasının tarafları anlaşmazlıklarını Seri Tahkim Kuralları'na yönlendirmiş sayılmayacaktır. Bunun nedeni, Seri Tahkim Kuralları'nın yalnızca taraflarca açıkça kabul edildiğinde geçerli olmasıdır. Öte yandan, Seri Kuralları'nın başka bir metnin uygulanması taraflarca kararlaştırılmış olmadıkça, seri tahkim yargılamasının başladığı tarihte yürürlükte olan Kurallar uygulanacaktır (A/CN/WG.II/WP.219, para. 9).

Madde 2.

1. At any time during the proceedings, the parties may agree that the Expedited Rules shall no longer apply to the arbitration.

2. At the request of a party, the arbitral tribunal may, in exceptional circumstances and after inviting the parties to express their views, determine that the Expedited Rules shall no longer apply to the arbitration. The arbitral tribunal shall state the reasons upon which that determination is based.

3. When the Expedited Rules no longer apply to the arbitration pursuant to paragraph 1 or 2, the arbitral tribunal shall remain in place and conduct the arbitration in accordance with the UNCITRAL Arbitration Rules.

Madde 2, her ne kadar tarafların anlaşarak seri tahkim yargılaması hükümlerinin uygulanmasını kabul etseler de daha sonra bu hükümlerin uygulanmaması talep ettikleri ya da bir tarafın talebi üzerine hakem kurulunca olağanüstü hallerin varlığı halinde seri tahkim yargılaması hükümlerinin uygulanmayacağı halleri düzenlemektedir. Madde 2, bazı istisnai durumların (*exceptional circumstances*) varlığı halinde, taraflardan birine hakem mahkemesinden yargılamanın seri tahkim kuralları uyarınca yürütülmemesine karar vermesini talep etme hakkı tanımaktadır. Sınırlayıcı olmayıp yol gösterici nitelikte olan aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurularak söz konusu talep hakem mahkemesince karara bağlanacaktır:

- Uyuşmazlığı çözümenin aciliyeti;
- Talebin yapıldığı anda yargılamanın geldiği aşama;
- Anlaşmazlığın karmaşıklığı (örneğin, kanıt olarak sunulan belgelerin hacmi ve tanık sayısı);
- İhtilafta öngörülen miktar (tahkim bildiriminde yapılan taleplerin toplamı, bunlara verilen yanıtta yapılan herhangi bir karşı iddianın olup olmamasının yanı sıra tahkim bildiriminde herhangi bir değişiklik veya ek olup olmaması);
- Tahkim anlaşmasının hükümleri ve seri tahkime başvurulma aşamasında somut koşulların değişip değişmediği ve taraflarca seri tahkim anlaşmasını akdedilirken mevcut koşulların anlaşma anında öngörülebilir olup olmadığı; ve
- Kararın yargılama üzerindeki sonuçları (A/CN/WG.II/WP.219, para. 10-13).

Hakem mahkemesi Seri Tahkim Kuralları'nın uygulanmaması hakkında karar verirken UARs madde 17(1) uyarınca, Seri Tahkim Kuralları'nın bir bütün olarak artık geçerli olmayacağına veya bazı maddelerin artık mevcut tahkim yargılamasına uygulanmayacağına karar verebilir. Hakem mahkemesi, Seri Kuralların bazı maddelerinin artık geçerli olmayacağına karar verirse, taraflara tahkimin nasıl ve hangi maddelere göre yürütüleceğini açıkça belirtmelidir. Hakem mahkemesi henüz teşekkül etmemişse, kararın hakem mahkemesinin oluşturulmasından sonra verilmesi gerekir. Ancak taraflar hakem konusunda anlaşamazlarsa veya taraflar arasında

(i) Seri Tahkim Kuralları'nın uygulanıp uygulanmadığı veya

(ii) tahkim sözleşmesinde yer alan kriterlerin Seri Tahkim Kuralları'nın uygulanmasını etkilemesi konusunda anlaşmazlık olması halinde, UAR'ların 10(3) maddesi uyarınca hakem mahkemesinin oluşturulması için atama makamından destek talep edilebilir. Atama makamı, tahkimin Seri Tahkim Kuralları kapsamında yürütülüp yürütülmeyeceği konusunda *prima facie* inceleme yapıp bir karar verecektir. Ancak Seri Tahkim Kurallarının uygulanmasına ilişkin nihai karar hakem mahkemesine bırakılacaktır (A/CN/WG.II/WP.219, para. 15-16).

Hakem mahkemesi mevcut uyuşmazlığa Seri Tahkim Kuralları'nın uygulanmayacağına karar verdiğinde, yargılamayı UAR'lara uygun olarak yürütecektir. Ancak bu durum hakem mahkemesinin UAR'lara uygun olarak yeniden oluşturulması gerektiği anlamına gelmez. Bunun yerine, hakem mahkemesi 2. maddenin 3. paragrafına göre görevde kalacaktır. Bununla birlikte, tarafların bir hakemi değiştirmeyi veya hakem mahkemesini yeniden oluşturmayı kabul ettikleri haller saklıdır. Ayrıca örneğin, Seri Kurallar uyarınca atanan hakemin seri olmayan tahkimin yürütülmesine zaman bakımından elverişli olmaması durumunda, hakemlikten çekildiği durumlar da olabilir. Hakem mahkemesi aksine karar vermedikçe, seri olmayan yargılama tarafların anlaştığı veya hakem mahkemesinin kararı verdiği andaki seri yargılamanın olduğu aşamadan devam etmelidir. Seri yargılama sırasında verilen kararlar kural olarak seri olmayan yargılamaya geçildiği anda geçerliliğini korur meğerki mevcut hakem mahkemesi seri yargılamadaki kararlarının uygulanmayacağına karar versin (A/CN/WG.II/WP.219, para. 17-18).

B. Tarafların ve Hakem Mahkemesinin Davranışları (*Conduct of the parties and the arbitral tribunal*)

Madde 3

1. The parties shall act expeditiously throughout the proceedings.

2. The arbitral tribunal shall conduct the proceedings expeditiously taking into account the fact that the parties agreed to refer their dispute to expedited arbitration and the time frames in the Expedited Rules.

3. The arbitral tribunal may, after inviting the parties to express their views and taking into account the circumstances of the case, utilize any technological means as it

considers appropriate to conduct the proceedings, including to communicate with the parties and to hold consultations and hearings remotely.

3. madde seri tahkim yargılamasının hızlı niteliğini vurgular ve tarafların ve hakem mahkemesinin seri bir şekilde hareket etme yükümlülüğünün olduğunu belirtir. 2. fıkra, UARs madde 17(1) ile birlikte ele alınmalıdır. Bu nedenle, seri tahkimde hakem mahkemeleri, yargılama esnasında gereksiz gecikme ve masraflardan kaçınma ve uyuşmazlığı adil ve etkin bir şekilde yürütmekle yükümlüdürler. Hakem mahkemesi de usule uygunluk (*due process*) gerekliliklerine uymalıdır. Hakem mahkemeleri, Seri Tahkim Kuralları kapsamında yargılamayı yürütürken Seri Kuralların amacını, tarafların Seri Kuralları seçerken ki niyetlerini ve beklentilerini, sürelere uygunluğu ve bilhassa tahkim süresine uygunluğu göz önünde bulundurmalıdır (A/CN/WG.II/WP.219, para. 19-22).

3. fıkra, hakem mahkemesinin yargılamayı yürütmek için çeşitli teknolojik araçlardan yararlanma noktasında sahip olduğu takdir yetkisini vurgulamaktadır. Örneğin, duruşmalar dijital ortamda gerçekleştirilebilir yahut hakem mahkemesi ve taraflar arasındaki yazışmalar elektronik ortamda gerçekleştirilebilir. Ancak hakem mahkemesi teknolojik araçların kullanımının, adil yargılanma ve her bir tarafa davasını sunması için makul bir fırsat verme ilkeleri bakımından UNCITRAL Tahkim Kurallarına tabi olduğunu unutmamalıdır. Bu nedenle, hakem mahkemesi usule uygunluk (*due process*) gerekliliklerine dikkat etmelidir. Bu bağlamda, hakem mahkemesi, taraflara bu tür teknolojik araçların kullanımına ilişkin görüşlerini ifade etme fırsatı vermeli ve bu tür teknolojik araçların tarafların tasarrufunda olup olmadığı da dâhil olmak üzere davanın genel koşullarını dikkate almalıdır (A/CN/WG.II/WP.219, para. 24).

C. Tahkim Bildirimi ve Dava Dilekçesi (*Notice of arbitration and Statement of Claim*)

Madde 4

1. A notice of arbitration shall also include:

(a) A proposal for the designation of an appointing authority, unless the parties have previously agreed thereon; and

(b) A proposal for the appointment of an arbitrator.

2. When communicating its notice of arbitration to the respondent, the claimant shall also communicate its statement of claim.

3. The claimant shall communicate the notice of arbitration and the statement of claim to the arbitral tribunal as soon as it is constituted.

4. madde davacının tahkime başvurmasını düzenlemekte ve UARs madde 3(4) ve madde 20(1)'i değiştirmektedir. 1. fıkraya uyarınca, davacının tahkim bildiriminde bir atama makamı (tarafklar daha önce üzerinde anlaşmamışsa) ve hakem önermesi gerekir. Davacının bu bilgileri tahkim bildirimine dâhil etmesi önemlidir zira 6. ve 8. maddelerdeki 15 günlük süreler, ilgili önerilerin davalı tarafından tebliğ alınmasıyla başlar. Hakemin atanmasına müteallik bir öneri, tarafın muayyen bir hakemin ismini bildirmesi gerektiği anlamına gelmez; bunun yerine, bir taraf uygun adayların bir listesini veya taraflarca hakem üzerinde anlaşmak için kullanılacak bir mekanizma önerebilir. Bu durum tarafların seri tahkimde birden fazla hakemi kabul ettiği davalar bakımından da yararlı olacaktır. 2. fıkraya süreci daha da hızlandırmak için, davacının tahkim bildirimini ile birlikte dava dilekçesini iletmesini zorunlu kılar. Bu durum, dava dilekçesinin hakem mahkemesi tarafından belirlenecek bir süre içinde iletilmesi gerektiğini öngören UARs madde 20(1)'de düzenlenen kuralı değiştirmektedir. Ancak dava dilekçesinin sunulması, tüm delillerin bu aşamada iletilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Örneğin, bu aşamada tanık ifadelerinin sunulmasına gerek yoktur. Davacı bunun yerine iddia beyanında şunları belirtebilir:

(i) ifadesine dayanacağı herhangi bir tanık;

(ii) ifadenin konusu; ve

(iii) davacının bilirkişi raporları sunmayı amaçladığı herhangi bir konu (A/CN/WG.II/WP.219, para. 26-31).

Davacı tahkim bildirimini, dava dilekçesinin gerekliliklerine uyduğu sürece, dava dilekçesi olarak değerlendirmeyi seçebilir (bkz. UARs madde 20(1) ikinci cümle). Bu durumda davacı, tahkim bildirimini ile dava dilekçesini birleştiren tek bir belge iletmiş olacaktır. Davacı 3. fıkraya gereğince tahkim bildirimini ve dava dilekçesini, hakem mahkemesine oluştuğunda hemen iletmelidir. Hakem mahkemesinin birden fazla hakemden oluşması durumunda, davacı, uygulamada, tahkim bildirimini ve dava dilekçesini, atanan hakemlerden her birine ayrı ayrı iletacaktır (A/CN/WG.II/WP.219, para. 32-33).

D. Tahkim Bildirimine Cevap ve Cevap Dilekçesi (*Response to the notice of arbitration and statement of defence*)

Madde 5

1. Within 15 days of the receipt of the notice of arbitration, the respondent shall communicate to the claimant a response to the notice of arbitration, which shall also include responses to the information set forth in the notice of arbitration pursuant to article 4(1)(a) and (b) of the Expedited Rules

2. The respondent shall communicate its statement of defence to the claimant and the arbitral tribunal within 15 days of the constitution of the arbitral tribunal.

Davalının tahkim bildirimini almasını müteakip 15 gün içinde tahkim bildirimine cevap vermesi gerekir. Bu itibarla madde 5(1), 30 günlük bir cevap süresi sağlayan UARs madde 4(1)'i değiştirmektedir. Davalı, tahkim bildiriminde belirtilen hususlara yanıt verecektir. Seri Tahkim Kuralları'nın 4(1). maddesi, davacının atama makamına ve hakeme ilişkin öneriler getirmesini zorunlu kıldığından, davalının bu önerilere cevap vermesi gerekmektedir. Davalının önerilere katılmaması durumunda, davalı UARs 4(2)(b) ve (c) maddelerine göre kendi önerilerini sunmakta özgürdür (A/CN/WG.II/WP.219, para. 34-36).

Madde 5(2), cevap dilekçesinin hakem mahkemesi tarafından belirlenecek bir süre içinde iletilmesini öngören UARs madde 21(1)'in aksine 15 günlük bir süre getirmektedir. Davalı ek süre talep ederse, hakem mahkemesi 10. madde uyarınca 15 günlük süreyi uzatabilir. Davalı, tahkim bildirimine verdiği cevabı, UARs madde 21(2)'ye uygun düştüğü halde cevap dilekçesi olarak değerlendirmesini talep edebilir (Bkz. UAR'lar'ın 21(1) maddesinin ikinci cümlesi). (A/CN/WG.II/WP.219, para. 38-39).

D. Belirleme ve Atama Makamları (*Designating and appointing authorities*)

Madde 6

1. If all parties have not agreed on the choice of an appointing authority 15 days after a proposal for the designation of an appointing authority has been received by all other parties, any party may request the Secretary-General of the Permanent Court of

Arbitration (hereinafter called the "PCA") to designate the appointing authority or to serve as appointing authority.

2. When making the request under article 6(4) of the UNCITRAL Arbitration Rules, a party may request the Secretary-General of the PCA to serve as appointing authority.

3. If requested to serve as appointing authority in accordance with paragraph 1 or 2, the Secretary-General of the PCA will serve as appointing authority unless it determines that in view of the circumstances of the case, it is more appropriate to designate an appointing authority.

Atama makamı, özellikle hakem mahkemesinin oluşturulması ile ilgili olarak yargılamaların hızlandırılmasında önemli bir role sahiptir. Bu nedenle, tarafların bir atama makamı seçimi konusunda anlaşmaları önemlidir. Taraflar atama makamı hakkında anlaşmaya varamadıklarında, Seri Tahkim Kuralları'nın 6. maddesi, La Haye'deki Sürekli Tahkim Divanı (PCA²) Genel Sekreterinin bir atama makamı belirlemesi veya bir atama makamı olarak görev yapması için bir mekanizma getirmiştir. Madde 6(1), bir tarafın PCA Genel Sekreteri'nden atama makamı olarak hizmet etmesini talep etmesine izin vererek UARs 6(2) maddesinde belirtilen süreci basitleştirir. Herhangi bir tarafın, atama makamına müteallik bir teklifin tüm taraflarca alınmasından itibaren 15 gün geçtikten sonra herhangi bir zamanda PCA Genel Sekreteri ile iletişime geçmesine izin verilerek süreç hızlandırılmaktadır. Bu husus, uygulamada, tahkim bildiriminde atama makamı için bir öneriye yer vermiş bulunan davacının, Madde 5(1)'deki 15 günlük sürenin sona ermesi üzerine PCA Genel Sekreteri'ne derhal talepte bulunabileceği anlamına gelmektedir (A/CN/WG.II/WP.219, para. 40-42).

Madde 6(1)'e benzer şekilde, madde 6(2), UARs madde 6(4)'ü değiştirir ve atama makamının görevi reddetmesi veya görevini yerine getirmemesi halinde, bir tarafın PCA Genel Sekreteri'nden bir yedek atama makamı belirlemesini veya atama makamı olarak görev yapmasını talep etmesine izin verir. Ancak PCA Genel Sekreteri hâlihazırda atama makamı olarak görev yapıyorsa bu mümkün olmayacaktır. 3. fıkra, ortaya çıkabilecek bazı sorunlar hakkında karar vermesi için PCA Genel Sekreteri'ne takdir yetkisi vermektedir. Örneğin, PCA Genel Sekreteri şu gibi hallerde atama makamı olarak hizmet verip vermeyeceğine karar verecektir:

² PCA, Permanent Court of Arbitration'un İngilizce kısaltması olup, metnin geri kalanında Sürekli Tahkim Divanını ifade etmek için kullanılacaktır.

(i) bir taraf PCA Genel Sekreterinin atama makamı olarak atanmasına ilişkin öneriyi daha önce reddetmişse

(ii) bir tarafın PCA Genel Sekreterinin atama makamı olarak hizmet etmesini talep etmesine karşılık diğer taraf PCA'nın belirleme makamı olarak hizmet etmesini talep etmişse; ve

(iii) bir taraf PCA Genel Sekreterinin aynı öneri içinde belirleme yahut atama makamı olarak hizmet etmesini talep etmişse (A/CN/WG.II/WP.219, para. 44-45).

E. Hakemlerin Sayısı (*Number of arbitrators*)

Madde 7

Unless otherwise agreed by the parties, there shall be one arbitrator.

Madde 7, tek bir hakemden oluşan bir hakem mahkemesinin, seri tahkimde kural olduğunu belirtmektedir. Bu durum tarafların birden fazla hakem kararlaştırmasına engel teşkil etmemektedir. Ancak taraflar, birden fazla hakemden oluşan hakem mahkemesini içeren yargulamaların daha az süratli olabileceğini akıllarında tutmalıdırlar (A/CN/WG.II/WP.219, para. 47).

Taraflar, uyuşmazlıklarını Seri Tahkim Kuralları uyarınca tahkime başvurduklarında ve hakem sayısı konusunda bir anlaşmaları olmadığı durumda, atama makamının hakem sayısını belirlenmesinde herhangi bir rolü yoktur ve Kuralların 7. ve 8. maddeleri uyarınca tek hakemi ataması gerekir. Atama makamı tahkimin Seri Kurallar kapsamında yürütülüp yürütülmeyeceği konusunda ilk bakışta (*prima facie*) karar verebilirken Seri Kuralların uygulanmasına müteallik nihai karar verme yetkisi hakem mahkemesine aittir. UARs madde 7(2), tarafların birden fazla hakemden oluşan hakem mahkemesi oluşturmayı kabul ettikleri durumlarda, seri tahkimde uygulanmaya devam eder (A/CN/WG.II/WP.219, para. 48-49).

F. Tek Hakemin Atanması (*Appointment of a sole arbitrator*)

Madde 8

1. A sole arbitrator shall be appointed jointly by the parties.

2. If the parties have not reached agreement on the appointment of a sole arbitrator 15 days after a proposal has been received by all other parties , a sole arbitrator shall, at

the request of a party, be appointed by the appointing authority in accordance with article 8(2) of the UNCITRAL Arbitration Rules.

Madde 8, seri tahkimde tek hakemin nasıl atanacağını ele almaktadır. Taraflar birden fazla hakem üzerinde anlaşılırsa UARs madde 9 ve 10 uygulama alanı bulur. Maddenin 2.fıkrası, taraflar arasında tek hakem konusunda bir anlaşmanın olmadığı durumlarda hakem seçimini sağlamaya yönelik bir düzenleme getirir. Tek hakemin atanması için yapılan bir önerinin tüm diğer taraflarca alınmasından 15 gün sonra, taraflardan biri atama makamına başvurabilir. Bu, UAR madde 8(1)'de 30 gün olarak düzenlenmiştir. 30 günlük süre atama makamının sürece dahil olması ancak taraflardan birinin talep etmesiyle mümkün olabilir (A/CN/WG.II/WP.219, para. 50,52).

Atama makamı, hakem ataması yaparken UARs madde 6(7) uyarınca yalnızca bağımsız ve tarafsız bir hakem değil, aynı zamanda Seri Kurallar'ın 3(2) maddesine göre tahkimi hızlı bir şekilde yürütmeye hazır ve elverişli bir hakemi atamak için çaba gösterecektir. UARs'nin üç üyeli bir hakem mahkemesinin oluşturulmasına ilişkin 9. maddesindeki süreler, seri tahkim için geçerlidir. Ancak taraflar, üç üyeli bir hakem mahkemesinin oluşturulmasını hızlandırmak için bu süreyi kısaltmak isteyebilirler (A/CN/WG.II/WP.219, para. 58-59).

G. Taraflarla İstişare Edilmesi (*Consultation With the Parties*)

Madde 9

Promptly after and within 15 days of its constitution, the arbitral tribunal shall consult the parties, through a case management conference or otherwise, on the manner in which it will conduct the arbitration.

Hakem mahkemesi ile taraflar arasında yargılamanın erken bir aşamasında yapılacak istişareler, seri tahkimin verimli ve adil bir şekilde düzenlenmesi için önemlidir. Genel olarak, “tarafların görüşlerini açıklamak üzere davet ettikten sonra” ibaresi UARs yanı sıra Seri Kuralların 2, 3, 10, 11, 14 ve 16. maddelerinde sıkça kullanılmaktadır. Hakem mahkemesinin bir konuda karar vermeden önce taraflara desteklerini, endişelerini veya itirazlarını sunmaları için fırsat vermesi gerekmektedir (A/CN/WG.II/WP.219, para. 60).

Madde 9, hakem mahkemesinin, yargılamanın nasıl yürütüleceği konusunda taraflara danışmasını zorunlu kılar. Bu itibarla 9. madde, hakem mahkemesinin tarafları sadece görüşlerini ifade etmeye davet etmek yerine, onlarla aktif olarak ilişki kuracağını öngörür. Bir

dava yönetim toplantısı, seri tahkimde bu tür bir istişareyi yürütmenin önemli bir yoludur. Zira hakem mahkemesinin taraflara yargılamanın organizasyonu ve yargılamanın nasıl yürütüleceğine ilişkin görüşlerini açıklama imkânı verir. Görüşmeler sırasında yargılamaya ilişkin birçok husus ele alınır örneğin:

(i) öncelikli olarak ele alınması gerekenleri içeren sorunlu noktalar listesi;

(ii) daha fazla yazılı beyan ve kanıt ihtiyacı olup olmadığı;

(iii) toplantıların ve duruşmaların yapılıp yapılmayacağı ve nasıl yapılacağı;

(iv) zaman çizelgesinin yanı sıra diğer usule ilişkin hususlar. Aynı şekilde taraflar, tanık sunacaklarsa tanıklarını ve hangi konularda tanıklık yapacaklarını belirtebilirler (A/CN/WG.II/WP.219, para. 60-62).

Hakem mahkemesi, kuruluşundan itibaren derhal ve en geç 15 gün içinde taraflarla dava yönetim toplantısı da dahil olmak üzere tahkim yargılamanın nasıl yürüteceği hususunu taraflarla görüşmelidir. Bazı hallerde, davalı hakem mahkemesinin oluşmasından itibaren 15 gün içinde sunması gereken cevap dilekçesini henüz iletmemiş olabilir. Böyle bir durumda dahi hakem mahkemesinin, tahkim bildirimine, tahkim bildirimine cevaba ve dava dilekçesine dayanarak erken bir aşamada taraflarla görüşmesi faydalı olacaktır. Toplantılar, fiziki olarak, telefon veya video konferans yoluyla veya madde 3(3)'te belirtilen diğer iletişim araçlarının kullanılması suretiyle bir toplantı şeklinde gerçekleştirilebilir (A/CN/WG.II/WP.219, para. 63-64).

UARs madde 17(2) uyarınca, hakem mahkemesi bir zaman çizelgesi oluşturmalıdır. Hakem mahkemesi bunu yaparken özellikle 16. maddede düzenlenen süreler başta olmak üzere, Seri Kurallardaki süreleri göz önünde bulundurmalıdır. Hakem mahkemesi görüşmelerin ardından, tarafların sürelerle ilgili bilgilendiğinden emin olmak ve gecikmelerin önüne geçmek için toplantı sonucunu taraflara bildirmelidir (A/CN/WG.II/WP.219, para. 65).

H. Hakem Mahkemesinin Sürelerle İlgili Takdir Yetkisi (*Discretion of the arbitral with regard to periods of time*)

Madde 10

Subject to article 16 of the Expedited Rules, the arbitral tribunal may at any time, after inviting the parties to express their views, extend or abridge any period of time

prescribed under the UNCITRAL Arbitration Rules and the Expedited Rules or agreed by the parties.

Madde 10, seri tahkimde sürelerle ilişkin olarak hakem mahkemesinin takdir yetkisini ele almaktadır ve UARs madde 17(2) ikinci cümlesi ile birlikte ele alınmalıdır: Hakem mahkemesinin, takdir yetkisini kullanırken gereksiz gecikme ve masraflarda kaçınmak ve taraflara uyuşmazlığın çözümü için adil ve etkin bir yargılama sağlamak suretiyle yargılamayı yürütmesi gerekmektedir. Madde 10, hakem mahkemesinin UARs ve Seri Tahkim Kuralları kapsamında öngörülen veya taraflarca kararlaştırılan herhangi bir süreyi uzatabileceğini veya kısaltabileceğini düzenlemektedir. Ancak hakem mahkemesinin takdir yetkisi, Kuralların 16. maddesinde düzenlenen hakem kararının verilmesine ilişkin süreye ve süre uzatımına ilişkin hükümlere tabidir. Tarafların sürelerle uymamasının sonuçlarıyla ilgili olarak UARs madde 30 seri tahkim için de geçerlidir. Gecikmelerle ilgili olarak hakem mahkemesine süreleri belirleme ve değiştirme konusunda esneklik sağlandığından, hakem mahkemesi süresinden sonra sunulan talepleri reddedebilir veya dikkate almayabilir ancak bu takdir yetkisi dikkatli kullanılmalıdır (A/CN/WG.II/WP.219, para. 66-67,70).

I. Duruşmalar (*Hearings*)

Madde 11

The arbitral tribunal may, after inviting the parties to express their views and in the absence of a request to hold hearings, decide that hearings shall not be held.

11. madde, herhangi bir tarafın talebi olmadığında, hakem mahkemesinin seri tahkimde duruşma yapmama konusundaki takdir yetkisini vurgulamaktadır ve UARs madde 17(3) birlikte okunmalıdır. Hakem mahkemesi,

(i) yargılamanın uygun bir aşamasında herhangi bir taraf talep ederse duruşma yapacaktır,

(ii) böyle bir talebin olmaması durumunda, hakem mahkemesi duruşma yapıp yapılmayacağına karar verecektir. Taraflar, duruşmalar yapmak noktasında karşılıklı anlaşmaya varabilir, bu durumda bu anlaşma hakem mahkemesi için bağlayıcıdır. Seri

tahkimde nihai hakem kararının verilmesi için düzenlenen altı aylık süre göz önüne alınarak hakem mahkemesi, yargılamanın erken bir aşamasında duruşma yapılıp yapılmayacağına karar vermeyi öngörebilir. Daha sonraki bir aşamada duruşma yapılması talebi, yargılamayı geciktirebilir ve hakem mahkemesinin bu süreye uymasını zorlaştırabilir. Hakem mahkemesinin duruşma yapılmaması kararından sonra bir tarafın duruşma yapılmasını talep etmesi durumundan bu talep “yargılamanın uygun bir aşamasında” yapılmadığından dolayı reddedilebilir (bkz. madde 17(3) UAR'lar). (A/CN/WG.II/WP.219, para. 71,73,75).

Seri Kurallar'ın 3(3). maddesinde ve UAR's madde 28(4)'te belirtildiği gibi hakem mahkemesi tarafların veya tanıkların fiziksel olarak hazır bulunmaları olmaksızın duruşmaları uzaktan yapmak için herhangi bir teknolojik araç kullanabilir. UARs madde 28'in diğer fıkraları seri tahkimde duruşmaların yürütülmesi için de geçerlidir. Hakem mahkemesi, duruşmaların akıcı bir şekilde nasıl yürütüleceği konusunda geniş bir takdir yetkisine sahiptir. Hakem mahkemesi duruşmanın ve çapraz sorgunun süreleri ile tanık sayısının sınırlandırılması ve aynı zamanda usule uygunluğun (*due process*) sağlanması için çaba göstermelidir (A/CN/WG.II/WP.219, para. 76).

J. Karşı Dava ve Takas Amaçlı Talepler (*Counterclaims and claims for the purpose of set-off*)

Madde 12

1. A counterclaim or a claim for the purpose of a set-off shall be made no later than in the statement of defence provided that the arbitral tribunal has jurisdiction over it.

2. The respondent may not make a counterclaim or rely on a claim for the purpose of a set-off at a later stage in the arbitral proceedings, unless the arbitral tribunal considers it appropriate to allow such claim having regard to the delay in making it or prejudice to other parties or any other circumstances.

12. madde, tarafların karşı dava talebini ve takas amacına dayalı talepte bulunmalarını düzenler.12. madde, UARs madde 21(3)'ün yerini alır 1. fıkraya göre davalının en geç cevap dilekçesinde karşı dava taleplerinde bulunması gerekir. Karşı dava talepleri ancak hakem mahkemesi tarafından mevcut koşullar dikkate alınarak uygun bulunduğu takdirde yargılamanın daha sonraki bir aşamasında ileri sürülebilir (A/CN/WG.II/WP.219, para. 77-78).

K. İddia veya Savunmanın Değiştirilmesi ve Ekleme Yapılması (*Amendments and supplements to a claim or defence*)

Madde 13.

During the course of the arbitral proceedings, a party may not amend or supplement its claim or defence, including a counterclaim or a claim for the purpose of a set -off, unless the arbitral tribunal considers it appropriate to allow such amendment or supplement having regard to when it is requested or prejudice to other parties or any other circumstances. However, a claim or defence, including a counterclaim or a claim for the purpose of a set-off, may not be amended or supplemented in such a manner that the amended or supplemented claim or defence falls outside the jurisdiction of the arbitral tribunal.

13. madde, UARs madde 22'nin yerini almaktadır. Tahkim yargılaması sırasında, bir taraf, yapılacak değişiklik veya eklemenin ne zaman yapıldığı veya diğer taraflara vereceği zararı ya da diğer hal ve şartları göz önünde bulunduran hakem mahkemesi tarafından değişiklik ve eklemenin uygun olduğuna karar verilmedikçe karşı dava talebini veya takas amacına dayalı bir talebini içerecek şekilde, iddia veya savunmasını değiştiremez veya bunlara eklemeye bulunamaz. Hakem mahkemesi bu tür değişikliklere izin vermeyi uygun görmedikçe bir tarafın değişiklik yapmasına izin verilmez. Hakem mahkemesi, değişikliklere izin verilip verilmeyeceğini belirlerken bu tür bir değişiklik talebinin yargılamanın hangi aşamasında yapıldığını göz önünde bulundurur. Karşı davalar ve değişiklikler, seri tahkimin artık uyuşmazlığı çözmek için uygun olmamasına neden olabilir. Böyle bir durumda taraflar, Seri Tahkim Kuralları'nın artık mevcut tahkim için uygulanmayacağını kararlaştırabilir veya bir taraf, hakem mahkemesinden Seri Tahkim Kuralları'nın artık 2. madde uyarınca uygulanmayacağına karar vermesini talep edebilir (A/CN/WG.II/WP.219, para. 79-80).

L. Diğer Yazılı Beyanlar (*Further Written Statements*)

Madde 14

The arbitral tribunal may, after inviting the parties to express their views, decide whether any further written statement shall be required from the parties or may be presented by them.

Madde 14, UARs madde 24 uyarınca hakem mahkemesinin diğer yazılı beyanları sınırlamak için sahip olduğu takdir yetkisini vurgulamaktadır. Hakem mahkemesi tarafların görüşünü aldıktan sonra dava dilekçesi ve cevap dilekçesinin yeterli olduğuna ve taraflardan ayrıca yazılı beyan istenmediğine karar verebilir (A/CN/WG.II/WP.219, para. 81).

M. Deliller (*Evidence*)

Madde 15

1. The arbitral tribunal may decide which documents, exhibits or other evidence the parties should produce. The arbitral tribunal may reject any request, unless made by all parties, to establish a procedure whereby each party can request another party to produce documents.

2. Unless otherwise directed by the arbitral tribunal, statements by witnesses, including expert witnesses, shall be presented in writing and signed by them.

3. The arbitral tribunal may decide which witnesses, including expert witnesses, shall testify to the arbitral tribunal if hearings are held.

15. madde, seri tahkimde delillerin toplanması bakımından hakem mahkemesinin takdir yetkisine açıklık getirmektedir. UARs madde 27(3), hakem mahkemesinin, tarafların yargılama sırasında taraflardan, belgeler, ekler ve diğer kanıtların sunulmasını isteyebileceğini düzenlemektedir. Madde 15(1)'in ilk cümlesi, taraflarca hangi belgelerin veya diğer delillerin ibraz edileceğine hakem mahkemesinin karar verebileceğine açıklık getirmektedir. İkinci cümle, hakem mahkemesinin, bir tarafın diğer taraftan belge ibraz etmesini talep ettiği bir

prosedüre izin vermeme konusundaki takdir yetkisini yeniden teyit etmektedir. (document production aşaması). Madde 15(2), seri tahkimde tanık ifadelerinin yazılı olarak sunulmasını ve onlar tarafından imzalanmasını sağlar. 2. fıkra böylece UARs madde 27(2)'nin ikinci cümlesinin yerini alır (A/CN/WG.II/WP.219, para. 82-83).

N. Nihai Hakem Kararının Verilme Süresi (*Period of time for making the award*)

Madde 16

1. The award shall be made within six months from the date of the constitution of the arbitral tribunal unless otherwise agreed by the parties.

2. The arbitral tribunal may, in exceptional circumstances and after inviting the parties to express their views, extend the period of time established in accordance with paragraph 1. The extended period of time shall not exceed a total of nine months from the date of the constitution of the arbitral tribunal.

3. If the arbitral tribunal concludes that it is at risk of not rendering an award within nine months from the date of the constitution of the arbitral tribunal, it shall propose a final extended time limit, state the reasons for the proposal, and invite the parties to express their views within a fixed period of time. The extension shall be adopted only if all parties express their agreement to the proposal within the fixed period of time.

4. If there is no agreement to the extension in paragraph 3, any party may make a request that the Expedited Rules no longer apply to the arbitration. After inviting the parties to express their views, the arbitral tribunal may determine to continue to conduct the arbitration in accordance with the UNCITRAL Arbitration Rules.

Madde 16(1), taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça nihai hakem kararının verilebilmesi için 6 aylık bir süre sınırı getirmektedir. Burada altı aylık süre, hakem mahkemesinin teşekkül etmesiyle başlamaktadır. Taraflar, ihtiyaçlarına göre 1. fıkrada belirtilen süreden daha kısa veya daha uzun bir süre üzerinde anlaşabilirler. 10. madde uyarınca hakem mahkemesine Seri Tahkim Kuralları'nın öngördüğü veya taraflarca kararlaştırılan herhangi bir süreyi uzatmak veya kısaltmak için sağlanan genel takdir yetkisi, 16. maddeye tabidir. Madde 16(2)'nin ilk cümlesi, hakem mahkemesine, özellikle 1. fıkra uyarınca belirlenen nihai kararın verilmesine

ilişkin süreyi ancak istisnai durumlarda ve tarafları görüşlerini açıklamaya davet ettikten sonra uzatma yetkisi vermektedir. Koşulların istisnai olup olmadığına hakem mahkemesi karar verecektir. Hakem mahkemesi, süreyi uzatırken genellikle gerekçe belirtmek zorundayken 2. fıkra, bilhassa uzatılan sürenin oldukça kısa olduğu durumlarda hakem mahkemesine esneklik sağlamak için gerekçe belirtilmesini zorunlu kılmamaktadır.

Madde 16(2)'nin ikinci cümlesi, herhangi bir süre uzatımı dâhil olmak üzere azami toplam sürenin, hakem mahkemesinin kurulduğu tarihten itibaren dokuz ayı geçmemesi gerektiğini belirtmektedir. Bu kural, tarafların, seri tahkimin temel özelliklerinden biri olan kısa sürede bir karara varılacağı yönündeki beklentilerine cevap vermektedir. Ancak 2. fıkra, süre uzatımının sayısına dair bir sınırlama getirmemektedir. Taraflar, Seri Kurallarda öngörülen bir süreyi değiştirmekte özgür olduklarından, 2. fıkra, tarafların dokuz aydan daha uzun bir zaman dilimi üzerinde anlaşmasını engellememektedir. Hakem mahkemesinin, 2. fıkrada belirtilen süre içinde hakem kararının verememe riski altında olduğunu düşünmesi durumunda, 3. fıkra, bu sürenin son bir kez uzatılabileceği bir mekanizma sağlamaktadır.

16. maddenin 3. fıkrası, hakem mahkemesi tarafından önerilebilecek maksimum bir süre sınırı öngörmemektedir. Bununla birlikte, tarafların süre uzatımı konusunda mutabık olmalarını sağlamak için, hakem mahkemesinin talep edeceği sürenin, tarafların endişeleri dikkate alınarak makul olması ve bu sürenin hakem mahkemesinin kararı vermesi için yeterli olması gerekmektedir. Bazı yargı çevrelerinde (*jurisdictions*), süre uzatım kararının ancak tarafların rızası ile veya hakem mahkemesi dışındaki bir kuruluş tarafından verilebileceği hususu dikkate alındığında, tarafların Seri Tahkim Kuralları'nın uygulanmasını kabul ederek hakem mahkemesine 1. ve 2. fıkralarda belirlenen süreyi uzatma yetkisi verdiği sonucuna ulaşılmaktadır (A/CN/WG.II/WP.219, para. 84-87,89-90).

Taraflar ve hakem mahkemesi, hakem kararının süresi içinde verilmemesinin sonuçları hakkında bilinçli olmalıdır. Uygulanacak hukuka bağlı olarak hakem kararının süresinde verilmemesi iptal davasına konu olabilir. Bazı yargı çevrelerinde (*jurisdictions*), bu durum tenfiz engeli hallerinden biri olarak sayılmaktadır. Bu gibi durumlardan kaçınmak için 3. fıkra, hakem mahkemesinin taraflara nedenlerini belirterek son bir süre uzatım teklifinde bulunmasına izin vermektedir. Hakem mahkemesi bunu yaparken, tarafların öneriye ilişkin görüşlerini ifade etmeleri için bir süre belirlemelidir. Ancak tüm tarafların, öneriye cevap verilmesi için verilen süre içinde uzatmayı kabul etmesi halinde süre uzatımına izin verilmektedir. Süre uzatım önerisine cevaben, bir taraf önerilenden daha kısa bir süreyi kabul ederse, hakem mahkemesi diğer tarafları söz konusu daha kısa süre için anlaşmaya davet

edebilir. Ayrıca taraflardan birinin belirlenen süre içinde teklifi kabul etmesi ve diğer tarafın ise süre geçtikten sonra kabul etmesi halinde, hakem mahkemesi, taraflar arasında bir anlaşma olup olmadığını teyit etmek için taraflara danışmak isteyebilir (A/CN/WG.II/WP.219, para. 88).

Taraflarca hakem mahkemesi tarafından önerilen uzatma konusunda bir anlaşmaya varılamaması durumunda, herhangi bir taraf hakem mahkemesine Seri Tahkim Kuralları'nın artık mevcut tahkim için uygulanmaması yönünde talepte bulunabilir. Hakem mahkemesi, taraflar arasında bir anlaşma olmaması olasılığına binaen 3. fıkraya göre süreyi uzatma önerisiyle birlikte 4. fıkrada düzenlenen hususu da taraflara bildirebilir. Dördüncü fıkranın, özellikle taraflardan birinin yargılamayı ve kararın verilmesini kasıtlı olarak geciktirmesi veya sürenin uzatılmasını kabul etmemesi durumunda yararlı olabileceği belirtilmektedir. Hakem mahkemesi, tarafları görüşlerini açıklamaya davet ettikten sonra Seri Tahkim Kuralları'nın tahkim yargılamasına artık uygulanmayacağına karar verirse, bu karar, taraflarca kararlaştırılan süreler de dahil olmak üzere, Seri Kurallar'da hakem kararının verilmesi için öngörülen süreyi ortadan kaldırır. Hakem mahkemesi, süre uzatım önerisinin gerekçelerini 3. fıkraya göre belirtmiş olacağından; madde2(2)'de öngörülen olağanüstü durumların var olduğuna ve Seri Kuralların artık geçerli olmayacağını karar verirken tekrar gerekçe belirtmek zorunda değildir (A/CN/WG.II/WP.219, para. 91-92).

16. madde, hakem kararının yorumu ve düzeltilmesini düzenleyen UARs madde 37 ve 38 ile birlikte okunmalıdır. Nihai hakem kararının 16. maddede öngörülen süre içinde verilmiş olması halinde, bu sürenin geçmesinden sonra bu karara ilişkin yapılan hakem kararının yorumu veya düzeltme talepleri, nihai hakem kararının süresi içinde verilmiş olduğu hususunu etkilemez. Benzer şekilde, UARs madde 39. ve madde 16'da belirtilen sürenin geçmesinden sonra verilecek ek bir karar, nihai kararın süresi içinde verilmiş olduğu hususunu etkilemeyecektir (A/CN/WG.II/WP.219, para. 93).

Madde 16, hukuki veya fiili imkânsızlık sebebiyle hakemin görevlerini yerine getirmesinin mümkün olmadığı durumları işaret etmemektedir. Bu tür imkânsızlık hallerinde, UARs madde 12(3), 13 ve 14 uyarınca hakemin görevi sona erer ve ya da hakemin değiştirilmesi durumu gündeme gelir. UARs madde 15, hakemin değiştirilmesi durumunda, yargılamanın değiştirilen hakemin görevlerinin ifasının sona erdiği aşamada yeniden başlayacağını öngörmektedir. Seri Kurallar'ın 16. maddesindeki hakem kararının verilmesi için öngörülen sürenin, değiştirilen hakemin görevlerini yerine getirmeyi bıraktığı zamandan değiştirme tarihine kadar askıya alınmasına sebep olacaktır. Yeni hakem, kalan sürenin karar vermek için yeterli olmayacağını düşünürse, süreyi uzatmak için 16. maddeye dayanabilir.

Ayrıca bir hakemin geçici olarak görevlerini yerine getiremeyecek durumda olması ve değiştirilmesinin talep edilmemesi durumunda, hem hakem hem de taraflar, süreyi uzatmak ve bu süre içinde meydana gelebilecek herhangi bir gecikmeyle başa çıkmak için 16. maddeye dayanabilirler. Benzer bir çözüm, hakem mahkemesinin gerekli masraf avanslarının ödenmemesi nedeniyle UARs madde 43(4) uyarınca yargılamayı askıya alması durumunda da geçerlidir. Bu durumda, 16. maddedeki süre, askıya alma süresince işlememektedir (A/CN/WG.II/WP.219, para. 94-95).

Madde 16, UARs madde 34 ve tarafların hakem kararının dayandığı gerekçelerin gösterilmemesi konusunda anlaşmalarını düzenleyen 34(3) ile birlikte okunmalıdır. Gerekçe belirtilmemesi, hakem mahkemesinin karar vermesi için gereken süreyi azaltabilir ve hakem mahkemesinin Seri Kurallar'daki süreye uymasını sağlayabilir. Ancak taraflar gerekçe gösterilmemesi konusunda anlaşamadıkları takdirde, seri tahkimde hakem mahkemesi kararın dayandığı gerekçeleri göstermek zorundadır. Bununla birlikte, kararın gerekçelendirilmemesinin, hakem kararının iptali ve tanınma ve tenfiz engeli hallerinin ilgili mahkeme veya diğer yetkili makamlarca değerlendirilmesi bakımından önem taşımaktadır (A/CN/WG.II/WP.219, para. 96).

O. Seri Tahkim İçin Örnek Tahkim Şartı (*Model Arbitration clause for expedited arbitration*)

Model arbitration clause for contracts

Any dispute, controversy or claim arising out of or relating to this contract, or the breach, termination or invalidity thereof, shall be settled by arbitration in accordance with the UNCITRAL Expedited Arbitration Rules.

Note: Parties should consider adding:

(a) The appointing authority shall be . . . [name of institution or person];

(b) The place of arbitration shall be . . . [town and country];

(c) The language to be used in the arbitral proceedings shall be . . .;

Model statement

Note. Parties should consider requesting from the arbitrator the following addition to the statement of independence pursuant to article 11 of the UNCITRAL Arbitration Rules:

I confirm, on the basis of the information presently available to me, that I can devote the time necessary to conduct this arbitration diligently, efficiently, expeditiously and in accordance with the time limits in the UNCITRAL

Seri Tahkim Kuralları'nın Eki, tarafların seri tahkimi kabul etmeleri için sözleşmelerine ekleyecekleri bir model tahkim şartı içerir. Taraflar, model tahkim şartına atama makamını, tahkim yerini ve dilini ekleyebilirler. Uyuşmazlığın Seri Tahkim Kuralları uyarınca tahkime götürülüp götürülmeyeceği değerlendirilirken, taraflar aşağıdaki unsurları dikkate almalıdır:

- Uyuşmazlığın çözümünün çözümlenme aciliyeti;
- Uyuşmazlığa konu işlemlerin karmaşıklığı ve ilgili tarafların sayısı;
- Uyuşmazlığın öngörülen karmaşıklığı;
- Uyuşmazlığın tahmini tutarı;
- Tarafın tahkimin beklenen maliyetiyle orantılı olarak kullanabileceği mali kaynaklar;
- Davaya dâhil etme veya davaların birleştirilmesi olasılığı ve
- Seri Tahkim Kuralları'nın 16. maddesinde belirtilen süreler içinde bir kararın verilebilmesi imkânı.

P. Yatırımcı-Devlet Tahkiminde Anlaşmaya Dayalı Şeffaflık Hakkında UNCITRAL Kuralları

Seri Kuralların uygulanabilmesi için tarafların açık rızası gerektiğinden Seri Kuralların yatırım tahkimine uygulanıp uygulanmayacağı taraflarının üzerinde anlaşması gereken bir konudur. Devletler yapacakları yatırım anlaşmalarında, davacı yatırımcının rıza göstereceği Seri Tahkim Kuralları'na atıfta bulunabilir ve buna onay verebilir. Bununla birlikte, yatırım anlaşmalarında UNCITRAL Tahkim Kuralları'na yapılan bir atıf (atfın Seri Kuralların yürürlük

tarihinden önce veya sonra dâhil edilip edilmediğine bakılmaksızın), Taraf Devletlerin Seri Tahkim Kuralları'nın uygulanmasına rıza gösterdikleri şeklinde yorumlanmamalıdır zira Seri Tahkim Kuralları'nın uygulanması için açık rıza gereklidir.

Bir yatırımcı-devlet uyuşmazlığını Seri Tahkim Kuralları uyarınca tahkime götürmeyi kabul eden taraflar, UNCITRAL Saydamlık Kurallarının (Transparency Rules) uygulanmayacağını kabul edebilirler. Örneğin devletler yapacakları yatırım anlaşmalarında UNCITRAL Saydamlık Kuralları'nın uygulanmayacağını belirterek Seri Tahkim Kuralları'na atıfta bulunabilirler. Bu iki şekilde olabilir,

(i) seri Tahkim Kurallarıyla değiştirilen UNCITRAL Tahkim Kuralları'nın 2010 yılı versiyonuna atıf yapılması veya

(ii) UNCITRAL Tahkim Kuralları'nın 1(4). maddesinin dışarıda tutarak Seri Tahkim Kurallar'ına atıf yapılması suretiyle. İki Devlet arasında1 Nisan 2014'ten sonra bir yatırımcının uyuşmazlığı UNCITRAL Tahkim Kuralları uyarınca tahkime götürmesine izin veren bir yatırım anlaşması yapılmışsa ve Devletler Saydamlık Kurallarının uygulanmayacağını bilhassa belirtmemişse, davacı yatırımcı ile davalı Devletin Saydamlık Kurallarına tabi olmadan Seri Tahkim Kurallarını uygulaması mümkün olamayacaktır.

Erken Red ve Ön İnceleme Konularının Değerlendirilmesi (Early Dismissal and Preliminary Determination)

UNCITRAL Seri Tahkim Kuralları'na ilişkin Açıklayıcı Not'un (Explanatory Note) görüşmelerinin tamamlanması üzerine, Çalışma Grubu "Erken red ya da ön inceleme" konusunu ele almıştır. Görüşmeler UNCITRAL Tahkim Kurallarına eklenmek üzere hazırlanacak olası taslak madde ya da bir kılavuz belge mi hazırlanması konuları çerçevesinde ele alınmıştır. "Erken red ve ön inceleme" mekanizmasının daha çok yatırımcı tahkimin karşılaşılan usuli bir araç (mekanizma) olduğu vurgulanmıştır. Çalışma Grubu III'ün yatırımcı-Devlet tahkiminde reform çalışması kapsamında asılsız, önemsiz iddiaların erken reddine ilişkin bu usuli mekanizmanın görüşüldüğü ileri sürülmüştür.

Görüşmelerde, bu konunun Çalışma Grubu III'e bırakılması ve o grupta tartışılmasının yerinde olduğu ileri sürülmüştür. Diğer bir görüş ise, Çalışma Grubu II'de bu konunun ele alınması gerektiği ve görüşmelerin sonucu hakkında Çalışma Grubu III'ün bilgilendirilmesi olmuştur.

Görüşmelerde, “erken red ve ön inceleme” mekanizmasının uluslararası tahkimde önemli bir yeri olduğu ve UNCITRAL Tahkim Kuralları bağlamında değerlendirilmesi gerektiği genel kanısına varılmıştır. Bununla birlikte, Çalışma Grubu’nun şu aşamada konu hakkındaki çalışmanın şekli, UNCITRAL Tahkim Kuralları’nın içinde eklenecek bir madde olarak mı yoksa başka bir düzenleme mi yapılacağı mı konusunda bir karar vermesi aşamasında olmadığı belirtilmiştir. Bu konuda farklı görüşlerin de değerlendirilmesi, daha esnek bir yaklaşım izlenmesi gerektiği konusunda delegeler görüş birliğine varmıştır.

Görüşmeler neticesinde, toplantıda görüşülen hususların Sekretarya tarafından Komisyon’a sunulmasına karar verilmiştir. Komisyon’a sunulacak görüşler olarak;

(i) erken red ve ön inceleme konusunda hakem mahkemesinin yetkilerine ilişkin bir kılavuz

(ii) sade ve genel bir kural olarak bir düzenleme yapılması ve şerhinin hazırlanması

(iii) detaylı bir hüküm olarak düzenlenmesi, hangi iddiaların bu kapsamda ele alınacağı, iki aşamalı ele alınan prosedürün detaylandırılması ve şerh hazırlanması, hususları dile getirilmiştir. Ayrıca Sekretarya’nın Komisyon’a iletilecek bu görüşlerle ilgili ülkelerden de uzmanlardan da görüş almasının uygun olacağı belirtilmiştir.

Uyuşmazlık çözümü hakkındaki Colloquim’un New York’ta 28 Mart-1 Nisan 2022 tarihleri arasında gerçekleşeceği bilgisi paylaşılmıştır.

Av. Senem BAHÇEKAPILI VINCENZI

İTOTAM Genel Sekreteri

Av. Buğrahan HELVACI

İTOTAM Dava Danışmanı